

VERSETUL-CHEIE

*Înțelepciunea este mai de
preț decât sculele de război,
dar un singur păcătos
nimicește mult bine.*

ECCLESIASTUL 9:18

Înțelepciunea este practică și folositoare

Text: Ecclesiastul 9:1–10:20

Ideea centrală: Înțelepciunea lui Dumnezeu este practică și eficientă în încercările și dilemele vieții de „sub soare”.

Scopul lecției: Să practicăm autocontrolul și sfințenia, prudența și maturitatea în viața personală și în Biserică.

Explicații contextuale și exegetice:

Capitolele 9 și 10 continuă învățătura despre nevoia de înțelepciune și despre contradicțiile și dilemele vieții din capitolul 8 ca într-un fel de spirală a învățăturii și o completează cu noi puncte de vedere. Unele subiecte revin, de exemplu în 9:1–12, cum ar fi respectul dat guvernării, pragmatismul și sfințenia sărbătorilor, relativitatea evenimentelor și cauzelor lor etc. Apar însă și subiecte noi, mai ales în 9:13–18 și capitolul 10 (înțelepciune practică, autocontrol, hărnicie și pricepere, vorbire înțeleaptă, recunoașterea suveranității lui Dumnezeu, avertizări asupra greșelii de a pune lideri populiști, dar neexperimentați, precum și asupra efectului răutății și al răzbunărilor).

- **Onestitatea și folosul înțelepciunii (9:13–18)**

Uneori în viață înțelepciunea nu se găsește la cei puternici sau educați, ci în mod surprinzător la cei simpli și uitați. Vom avea oare puterea

de a recunoaște înțelepciunea acolo unde se află ea? Acesta este **testul onestității înțelepciunii**. Nu știm exact la ce eveniment se referă pasajul, dar ceva apropiat de o astfel de situație s-a întâmplat în 2 Samuel 20:14–22. Citim că Ioab pornise un asediu sever împotriva cetății Abel-Bet-Maaca, să-l prindă pe Șeba, fiul lui Bicri, un răzvrătit împotriva lui David. O femeie cu nume nemenționat (2 Sam. 20:16, „o femeie înțeleaptă”), i-a spus lui Ioab să aștepte o consultare cu bătrânii cetății și apoi i-a convins pe aceștia să îl extrădeze pe Șeba, ca să scape toată cetatea, ceea ce s-a și întâmplat. O femeie înțeleaptă a dus tratative și a salvat de la distrugere o cetate întreagă, dar numele ei nu a fost reținut.

Iată și **testul recunoștinței**: cine și-a mai adus aminte de această femeie și cine a răsplătit-o? Nerecunoștința semenilor și lipsa răsplătirii te pot dezarma, dezamăgi, iar uneori pot duce și la conflicte. Înțelepciunea te face eficient și decisiv, dar înțeleptul trebuie să se înarmeze în fața nerecunoștinței omenești și a desconsiderării. Uneori chiar și realizările mari nu îți aduc mari răsplătiri. Vei avea totuși o satisfacție mare: la momentul oportun ai fost o unealtă bună în mâna lui Dumnezeu. Acesta este **testul pragmatismului și al smereniei** adevăratei înțelepciuni care se bucură de aplauzele lui Dumnezeu, chiar dacă oamenii sunt nerecunoscători. Dumnezeu este principalul spectator al vieții tale și al mărturiei tale bune. Bucură-te de binecuvântările Lui, nu tânji după aplauzele oamenilor. Domnul Isus ne avertizează în Ioan 5:44: „Cum puteți crede voi, care umblați după slava, pe care v-o dați unii altora, și nu căutați slava care vine de la singurul Dumnezeu?”

Cuvintele înțelepților ascultate în liniște la timpul încercării pot aduce mari victorii, mai mari decât strigătele înfierbântate ale activiștilor și agitatorilor (9:17). Așa cum spune cuvântul „de aur” al lecției: „Înțelepciunea este mai de preț decât armele de război; dar un singur păcătos nimicește mult bine” (9:18).

Iacov ne descrie cum arată înțelepciunea de sus și ar fi bine să ne verificăm viața să vedem dacă avem aceste trăsături: „Înțelepciunea care vine de sus este, mai întâi, curată, apoi pașnică, blândă, ușor de înduplecat, plină de îndurare și de roade bune, fără părtinire, nefățarnică” (Iacov 3:17).

• Autocontrol și decizii bune (10:1–4)

Noi suntem chemați de Isus să fim sarea pământului și lumina lumii (Marcu 9:49–59; Matei 5:13–16; Luca 14:34, 35). Să nu fim muștele moarte – sau muștele morții, care infectează și acresc untdelemnul și parfumul vieții (*Baalzebub* înseamnă *Domnul muștelor*). Doar puțină nebunie sau răutate strică mult bine pe care e posibil să îl fi făcut înainte (v. 1).

Solomon face un joc de cuvinte între „stânga” și „dreapta”. Înțeleptul, deși are inima la stânga, biologic vorbind nu merge spre direcția greșită, slabă, imorală, răzvrătită (adică spre „stânga”), ci în direcția hotărârilor sfinte, curate, drepte, adică spre „dreapta” (v. 2). Aici nu este vorba despre doctrinele politice, ci despre valori etice și despre credință. Unde este așezată inima ta spirituală?

Prostia este, de obicei, sonoră, gălăgioasă, pe când înțelepciunea este discretă, așezată, atentă (v. 3). Omul calm în discuții va fi păzit de greșeli mari, pe când cel vehement și pripit va cădea în capcane rele (v. 4). Ești atent la intervențiile tale în timpul unei discuții?

• Evitarea conducerii superficiale, neexperimentate (10:5–7, 15–17)

Între relele care trebuie evitate se află și încredințarea conducerii unor persoane neexperimentate, nepricepute sau disprețuitoare. Așa ceva ar trebui evitat, deși istoria ne arată multe cazuri în care societatea este foarte neatentă. Mai întâi, conducătorii nu trebuie să își pună rudele tinere să conducă; este un abuz care duce la eșecuri și proastă administrare (v. 5). Ați văzut asemenea situații?

Aici Solomon îi compară pe „robi” cu cei „nobili”. Este bine să ne dăm seama că nu este vorba despre starea socială, ci despre minte și înțelepciune, despre caracter. Rob este cel ce are o minte răutăcioasă, de rob, nu de fiu de rege. Neam de nobil este omul responsabil și generos, care conduce cinstit și cu dedicare. Cel nobil la suflet trebuie ales să conducă, nu cel viclean (vs. 6, 7).

Mai departe, trebuie să ne ferim să punem persoane ignorante la conducere. Ignorantul pus în conducere îi va obosi pe toți prin nepriceperea și

răutatea sa (v. 15). Efectul este, de asemenea, distrugător, dacă cei ce conduc încep să caute doar distracția, nu conducerea responsabilă (v. 16). Ferice de cei care știu să dea responsabilități de conducere oamenilor credincioși și responsabili (v. 17).

Privind în Noul Testament, Hristos le cere apostolilor și liderilor puși de El să nu fie ca restul conducătorilor lumii, care conduc cu aroganță și autoritate, ci să fie slujitori care se dau exemplu pe ei înșiși în smerenie (Marcu 10:42–45; Matei 20:24–28). Pasaje biblice cum sunt 1 Timotei 3:1–15 și Tit 1:5–9, precum și Tit 2:1–8, ne arată ce fel de calități trebuie să aibe liderii, bărbați și femei, în Biserică.

• Ține cont de avertizările și metodele înțelepciunii (10:8–20)

Eclesiastul atrage în continuare atenția asupra nevoii de înțelepciune în relații și în muncă. El se folosește de câteva proverbe prin care arată că există o condiționare de tip cauză–efect în viață, în multe situații de care trebuie să ții seama.

1. Atenționări înțelepte pentru viață (10:8–11)

Nimeni nu va scăpa dacă atacă în mod necinstit pe altcineva: cine sapă groapa altuia va cădea el în ea. Cine îi demolează pe alții cu râvnă, se va expune unor primejdii ascunse care îl vor demola și pe el: cine strică zidurile altora, va găsi un șarpe care să îl muște (v. 8).

Când lucrezi într-un mediu dificil, există mereu primejdia efectelor secundare nedorite (cine sparge piatră sau taie lemne poate fi lovit de așchiile lor). Deci, ia seama și ia-ți măsuri de precauție când lucrezi cu oameni dificili (v. 9)!

Slăbirea forței – odată cu înaintarea în vârstă sau din cauze medicale – poate fi compensată prin înțelepciune și metodă (v. 10). Dacă puterile nu mai sunt la fel de mari, dozează-ți efortul și programează-ți munca. Când fierul nu mai taie, întetește efortul și caută soluții ajutoare, înțelepte.

Dacă ai o profesie deosebită sau dificultăți aparte, trebuie să ții seama bine de forțele adverse, altfel nu vei fi eficient (magicianul trebuie să-și

vrăjească bine șarpele, altfel nu stăpânește situația și va fi învinovățit dacă alții vor fi mușcați de el).

Stai și gândește-te dacă te-ai întâlnit cu asemenea situații vreodată în viață. Ce ai făcut? Ce puteai face mai bine?

2. Vorbirea înțeleaptă (10:12–14)

Un bun lider este atent la ce vorbește, când vorbește, cum vorbește și la cât vorbește. Buna măsură în vorbire arată înțelepciune. Cine vorbește mult, vorbește adesea cu ignoranță (v. 14), și spune prostii din ce în ce mai mari – cu aroganță, ca într-o avalanșă de neoprit (v. 13). Noi, dimpotrivă, suntem sfătuiți să avem o vorbire aleasă, cu psalmi și cu cunoaștere de Domnul (Efeseni 5:19; Coloseni 3:16).

3. Investiții și prudență (10:18–20)

În mod voit Solomon vrea să ne contrarieze și să ne provoace la discuție. Liderul cel bun este harnic; lenea duce direct la neajunsuri și probleme (v. 18). Acesta este un sfat despre investiții la timp și spirit de gospodar.

Versetul 19 ne creează impresia că suntem invitați la petreceri și vin și că ne trebuie bani ca să le asigurăm. Ideea însă este alta. În spatele acestei invitații Solomon ne avertizează că, fără o bună administrare și o bună economie, veselia și petrecerea vor sta departe de tine, la fel și investițiile. Așadar, să fim harnici și gospodari.

4. În final, fii prudent în vorbire. Fii cu măsură în luările de cuvânt publice, mai obișnuite sau oficiale, pentru că vorbele tale, corect sau incorect interpretate, pot ajunge sus, la conducere, în modurile cele mai curioase și neașteptate, iar consecințele pot fi neplăcute. Conducerea bună implică prudență și măsură în declarațiile publice.

Aplicații:

Deși Solomon este afectat de faptul că toți au aceeași soartă (10:3–6), noi știm din Noul Testament mai multe lucruri despre înviere. Din 1 Corinteni 15:12–58 și din Filipeni 1:21–30 aflăm că, la fel ca Pavel, așteptăm cu bucurie întâlnirea cu Domnul (vezi și 1 Tesaloniceni 4:13–18

sau Apocalipsa 2:9, 6:9–11). O încurajare importantă vine și din istorisirea Domnului Hristos cu privire la viața bogatului și a lui Lazăr (Luca 16:19–31). Solomon știe despre judecata viitoare, de înviere (11:9) și despre întoarcerea duhului la Dumnezeu (12:7), dar nu cunoaște mai multe despre detaliile întâlnirii cu Domnul în clipa morții. Pe de altă parte, Solomon de la bun început a declarat că tot ceea ce scrie în această carte se va ocupa de orizontul lucrurilor din lumea aceasta, adică de lucrurile de „pe pământ” și de „sub soare”. Citește pasajele de mai sus din Noul Testament și gândește-te cum aplici învățătura lor în viața ta, ca să ai nădejde în fața morții.

În ce privește pragmatismul înțelepciunii, eficiența ei și nerecunoștința societății (9:13–18), Solomon subliniază bine că, din onestitate, societatea trebuie să mulțumească celor înțelepți care rezolvă probleme practice de conflicte sau fac conferințe de pace cu rezultate bune. Astăzi există eforturi mari în această privință și fonduri considerabile pentru pace. Totuși, există și multă ingraturitudine, lipsă de recunoștință, în lume. Trebuie să facem binele din drag pentru Domnul nostru și să nu așteptăm cu ardore aplauzele lumii. Aplauzele lui Dumnezeu să ne fie îndeajuns ca să ne întărească sufletele. Analizează-te, totuși, dacă tu însuși știi să mulțumești celor care, în jurul tău, lucrează frumos și înțelept. Ți-ai arătat vreodată aprecierea față de astfel de persoane? Cum ai făcut?

Foarte important este, apoi, să știm și că, deși toate atârnă de deciziile divine nu de eforturile noastre (9:11–12), și efortul nostru, și munca au o mare importanță. Cartea Proverbe, în cea mai mare parte a sa, are multe avertizări împotriva lenei. Există credincioși care cred că, dacă nu muncesc la școală sau la serviciu, Domnul îi va binecuvânta. Acest fel de etică pare spirituală, dar nu este așa, este contrară Scripturii. Ce atitudine ai tu față de muncă și față de examene, de exemplu?

În ce privește autocontrolul (10:4), el este o mare forță în viața creștină. De exemplu, apare în 1 Petru 1:5–7 cu numele de „înfrânare” (1 Petru 1:6) sau în Galateni 5:22–23, ca „înfrânarea poftelor”. Autocontrolul este un rod al Duhului Sfânt în viața credinciosului, nu doar un rezultat al unei bune educații. Cum aplici autocontrolul în viața personală?

Sugestii practice:

- Atunci când faceți alegeri pentru comitet sau păstori, ce criterii are Biserica în selectarea slujitorilor? Ce condiții de caracter și spiritua-litate apar în aceste alegeri? Scrie ce cărți ai citit în această privință și ce condiții practice crezi că sunt necesare. Ce spune Cuvântul lui Dumnezeu?
- Cum practici autocontrolul în viața personală? Ce ai recomanda unor creștini în situații de conflict, de ispitire sau de responsabilitate socială (politică) deosebită?
- Ești atent la intervențiile tale în timpul unei discuții? Ești discret? Ești măsurat în vorbă?

Întrebări pentru discuții:

- Crezi că doar în situații publice, oficiale, este bine să îți controlezi reacțiile și să nu pleci de la masa tratativelor (consultărilor) în mod pripit?
- Ce ne învață Solomon pentru anii sau situațiile în care simțim că pu-terile ne scad (10:8–11)? Cum poți aplica aceste sfaturi?
- Ce teste ale înțelepciunii practice poți identifica în aceste două capi-tole? Ești pregătit să le treci cu succes?

autor: Octavian D. Baban, *pastor, membru al echipei de pregătire a programului de studiu biblic*; obiinfonet@gmail.com